

**До
Министерство за труд и социјална политика
Скопје**

**ПРЕДМЕТ: Иницијатива за изменување и дополнување на
Законот за заштита на децата**

Народниот правобранител согласно овластувањата од член 30 став 1 од Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр. 60/2003, 114/2009 и 181/2016) до Министерството за труд и социјална политика, како овластен предлагач **поднесува Иницијатива** за изготвување предлог за изменување и дополнување на одредбите од Законот за заштита на децата.

Имено, Народниот правобранител постапувајќи во рамките на овластувањата да ги штити уставните и законските права на граѓаните, во своето предметно работење утврди дека во постапката за остварување на правото на родителски додаток за трето дете, во случаите кога мајката не ги исполнува законски предвидените услови за остварување на наведеното право, истото не може да го оствари таткото како друг родител.

Постојните нормативни решенија предизвикуваат еднаквост и правна несигурност бидејќи само мајката може да го оствари ова право, но не и таткото, со што се оштетени како родители и семејство, при што не се води сметка за целта на давањето на наведениот паричен надоместок, односно подобрување на животниот стандард на семејството кое има трето дете.

Од предметното постапување, како и од анализата на правната регулатива Народниот правобранител констатира дека во случаи кога се има трето дете, барање за родителски додаток за трето дете може да поднесе само мајката, што значи се дава приоритет на едниот родител, а таткото е доведен во нееднаква положба, односно му се врши дискриминација по основ на пол, што е забрането со Устав и закон.

Законот за заштита на децата родителскиот додаток за дете го врзува за мајката, односно согласно член 38 од Законот за заштита на децата („Службен весник на РМ“ бр.23/2013), родителски додаток за дете остварува мајка за своето трето живородено дете.

Правото од ставот 1 на овој член ќе го остварува мајка која е државјанин на Република Македонија со постојано место на живеење во Република Македонија последните три години пред поднесување на барањето.

Правото од ставот 1 на овој член го остварува мајка која непосредно се грижи за детето за кое поднела барање, чии деца од претходниот ред на раѓање не се сместени во установа за социјална заштита, згрижувачко семејство или не се дадени на посвојување и на која не и е одземено родителското право над децата од претходниот ред на раѓање.

Правото од ставот 1 на овој член не може да се оствари ако мајката за време на бременоста не вршела здравствени прегледи и контроли кај избран лекар - специјалист по гинекологија и акушерство.

Правото од ставот 1 на овој член не може да се оствари, односно ќе го изгуби веќе оствареното право, доколку не се вршат задолжителни вакцинации на детето согласно со закон и детето не биде запишано, односно редовно не ја следи наставата во основно училиште согласно со закон.

По исклучок од ставот 5 алинеи 1 и 2 на овој член правото на родителски додаток се остварува и за детето кое поради болест или повреда е спречено редовно да ја посетува наставата и поради таквата спреченост вонредно го продолжува образованието согласно со закон и кое поради степенот на попреченоста не може да се образува согласно со закон.

Правото од ставот 1 на овој член не може да се оствари ако мајката во моментот на поднесувањето на барањето живее и работи во странство.

Правото од ставот 1 на овој член во случај мајката да не е жива, да го напуштила детето, или од оправдани причини да е спречена непосредно да се грижи за детето, наместо мајката може да го оствари таткото или старателот, доколку ги исполнува условите од ставовите 1 до 7 на овој член.

Притоа, за оправдани причини од ставот 8 на овој член се сметаат подолготрајно континуирано болничко лекување на мајката, сериозно нарушена здравствена состојба на мајката, студиски престој, усовршување и специјализација на мајката и одземена деловна способност на мајката.

Имајќи ја предвид наведената законска одредба се поставува прашањето: Дали остварувањето на правото на родителски додаток за трето дете на начин како што е уредено во Законот за заштита на децата не ги доведува во нееднаква и нерамноправна положба родителите?

Исто така, се доведува под прашање основаноста и оправданоста на ваквото законско решение кое го ограничува пристапот и остварувањето на ова право на двајцата родители, имајќи го предвид уставното право на човекот слободно да одлучува за создавање на деца.

Народниот правобранител, тргнувајќи од принципот на еднаквост и рамноправност на половите со кој жената и мажот се изедначени во своите права и обврски цени дека оваа еднаквост и рамноправност на жената и мажот треба да биде согледана и во односите како брачни другари, како сопружници, но и во правата и обврските како родители при вршењето на родителските права и обврски, без ниту еден од родителите да биде доведен во нееднаква состојба.

Оттука, според Народниот правобранител, крутоста на правната норма каква што е одредбата на членот 38 од Законот за заштита на децата е на штета на едниот родител, односно таткото, и не е во конзистентност со одредбите на Уставот на Република Македонија и Законот за еднакви можности, како и други законски прописи со кои се забранува дискриминација меѓу половите. Впрочем и Конвенцијата за правата на детето го уважува приципот двајцата родители да

имаат заедничка одговорност во подигањето и во развојот на децата, при што интересите на детето се нивна основна грижа.

Покрај наведеното, Народниот правобранител во своето работење по конкретни предмети констатира нелогичност, затоа што корисниците на социјална парична помош и други видови социјални примања не можат да остварат право на родителски додаток за трето дете, додека лицата кои се во работен однос го остваруваат наведеното право, без оглед на висината на примањата.

Ваквата парадоксална фактичка состојба доведува споменатите одредби да се во спротивност и со принципите на правичност и праведност, со начелото на обезбедување на социјална правда, хуманизмот и солидарноста како темелни вредности на Република Македонија.

Тргувајќи од Уставот на Република Македонија, Законот за социјална заштита, Законот за заштита на децата, како и основните принципи за најдобриот интерес на детето и обезбедување соодветен животен стандард адекватен со физичкиот, менталниот, духовен, морален и општествен развој на детето, кои произлегуваат од Конвенцијата за правата на детето, неспорно е дека при одлучувањето за наведеното право запоставени се споменатите принципи, особено забраната за дискриминација, меѓу другото, и по основ на социјалното потекло, односно имотната состојба на детето или на неговиот родител/законски старател. А од друга страна давајќи му приоритет на едниот родител при остварувањето на правото се врши дискриминација на другиот родител по основ на пол.

Токму затоа, Народниот правобранител оцени дека за надминување на ваквите состојби и постигнување доследно почитување на Уставот и правото на надоместок за трето дете на родителите на подеднаква основа (впрочем затоа и се нарекува родителски додаток), потребно е соодветно изменување и дополнување на Законот за заштита на децата, на начин што ќе се прецизира и ќе се уреди правото на остварување на овој родителскиот додаток подеднакво на двајцата родители, односно или мајката или таткото да може да остварува право, доколку ги исполнува законски предвидените услови, како и да се разгледа можноста од изнаоѓање на соодветно законско решение за родител кој е корисник на право од социјална заштита да може да остварува право на родителски додаток за трето дете.

Народниот правобранител бара од Вас како надлжен орган да го разгледате предлогот, односно **иницијативата за изменување и дополнување на закон** и во рок од 30 дена да го известите за преземените мерки од Ваша страна.

ВА/ВБМ

НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
Иџет Мемети